

Vårdnadsbidraget – en valfrihetsreform blir verklighet

Innehåll

Förord	3
Bakgrund	4
Över 30 procent av kommunerna har redan beslutat införa vårdnadsbidrag	5
Vårdnadsbidraget i Stockholms stad	7
En reform för barnen	9
Valfrihet för föräldrarna	10
Vårdnadsbidraget och jämställdheten	11
Vårdnadsbidraget är bra för förskolorna	12
Avslutning	12

Maj 2008

Förord

Rapporten har tagits fram av Kristdemokraternas Kommun- och Landstingspolitiska Råd (KLP). Utgångsmaterial har varit partiets och regeringens förslag om ett kommunalt vårdnadsbidrag. En undersökning har gjorts där företrädare för Kristdemokraterna i 200 kommuner har tillfrågats om de har beslutat eller bereder ett beslut om införande, eller beslutat att inte införa vårdnadsbidraget. Kommunerna är jämnt fördelade över landet, här finns både storstads- och landsbygdskommuner samt allians- respektive vänsterstyrda kommuner.

Riksdagen planerar att debattera betänkandet om vårdnadsbidrag den 20 maj och fatta beslut antingen den 20 eller 21 maj. Lagen ger kommunerna möjlighet att införa vårdnadsbidrag från och med den 1 juli 2008.

Bakgrund

I FN:s deklaration om barns rättigheter står att barnens bästa ska komma i första rummet vid alla beslut som berör barn. För kristdemokraterna är barnkonventionen en självklar ledstjärna i allt politiskt arbete. Barn har rätt att få vara barn på sina egna villkor och vad som är barnets bästa avgörs i de flesta fall bäst av föräldrarna, ingen annan. Det är föräldrarna som har ansvaret för omsorgen och fostran av barnen och det är de som står för kontinuiteten i barnens liv.

De flesta föräldrar vill kombinera sitt föräldraskap med arbete. Det är inte alltid en lätt uppgift. Barnens behov av att vara med sina föräldrar hamnar lätt i konflikt med föräldrarnas vilja att bibehålla sin ställning på arbetsmarknaden.

En modern familjepolitik utgår från att alla barn och alla familjer är olika och har olika önskemål och behov. Sverige har en hög ambitionsnivå för den offentligt finansierade välfärden, och därmed också ett högt skattetryck. I ett sådant system är det viktigt att föräldrar får ekonomiska möjligheter att forma småbarnsåren efter barnens och familjens varierande behov. Kristdemokraterna anser att det är statens och kommunernas uppgift att underlätta familjernas vardag genom att utforma bidragssystem och barnomsorg som är flexibla.

Sverige har en bra barnomsorg med förskolor och familjedaghem. En generös föräldraförsäkring möjliggör för både mammor och pappor att tillbringa tid med sina barn den allra första tiden och när barnen är sjuka. Nu bygger vi vidare och gör det möjligt för kommunerna att även erbjuda familjer ett vårdnadsbidrag för barn som fyllt ett år men inte tre. Vårdnadsbidraget är ett ekonomiskt stöd till de familjer som väljer att inte nyttja den offentligt finansierade barnomsorgen på heltid. Det ökar möjligheterna för varje ett- och tvååring att få den omsorg som passar bäst för just honom eller henne, och det kan underlätta för föräldrar att få ihop vardagspusslet.

FAKTA

Vårdnadsbidraget:

- Är ett obeskattat bidrag som uppgår till maximalt 3 000 kronor per barn och månad.
- Får ges för barn som fyllt ett men ännu inte tre år.
- Får enbart ges för barn som inte utnyttjar annan offentligt finansierad barnomsorg på heltid.
- Förälder som uppbär helt vårdnadsbidrag ges rätt till tjänstledighet från arbete.
- Kan utbetalas till förälder som är hemmavarande eller arbetar hel- eller deltid, däremot inte till förälder som uppbär till exempel föräldrapenning, arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd.
- Minst 250 av totalt 390 föräldrapenningdagar på SGI-nivå ska tas ut innan vårdnadsbidrag kan betalas ut. 140 dagar på SGI-nivå samt de 90 lägstanivådagarna kan sparas till efter perioden med vårdnadsbidrag.
- Är frivilligt för kommunerna att införa från och med 1 juli 2008.

Över 30 procent av kommunerna har redan beslutat införa vårdnadsbidrag

Vårdnadsbidraget blir tillåtet att införa i kommunerna från och med den 1 juli 2008. Om alla kommuner inför vårdnadsbidrag innebär det att över 200 000 ett- och tvååringar får en möjlighet att tillbringa mer tid med sina föräldrar och familjerna skulle då få ett större inflytande över de allra minsta barnens omsorg.

Kristdemokraterna har under mars/april 2008 undersökt hur många kommuner som kommer att införa vårdnadsbidrag det närmaste året. Totalt har 200 kommuner undersökts genom att lokala företrädare för Kristdemokraterna med god insyn i kommunpolitiken tillfrågats om vårdnadsbidraget i deras hemkommun.

Undersökningen visar att 65 av de undersökta kommunerna redan har tagit beslut i kommunfullmäktige eller nämnd om att införa vårdnadsbidrag. Detta motsvarar 32 procent av de undersökta kommunerna och 22 procent av samtliga kommuner.

I hälften av dessa är ambitionen att kunna införa vårdnadsbidraget redan från den 1 juli 2008.¹ Dessa siffror ska ses mot bakgrund att kommunerna varit under stor tidspress för att hinna införa bidraget vid halvårs- eller årsskiftet.

I 84 kommuner – vilket motsvarar drygt 40 procent av de undersökta kommunerna – var frågan om vårdnadsbidrag under beredning vid undersökningstillfället. I 54 av dessa kommuner gjorde de tillfrågade den bedömningen att vårdnadsbidraget sannolikt kommer att införas.

Endast i 18 av de undersökta kommunerna har beslut fattats att inte införa vårdnadsbidrag, i ytterligare 33 kommuner vinner förslaget om vårdnadsbidrag i dagsläget inget gehör.

Sammantaget innebär detta att det i 119 undersökta kommuner antingen finns beslut att införa vårdnadsbidrag eller att frågan är under beredning och att det sannolikt införs. Detta motsvarar drygt 40 procent av landets 290 kommuner.

Om fördelningen mellan positiva och negativa kommuner ser lika ut för de icke undersökta kommunerna så innebär det att över hälften av landets kommuner inför vårdnadsbidrag under det närmaste året.

Det är glädjande att kommunerna tar till vara möjligheten och inför vårdnadsbidraget som efterlängtas av många föräldrar. Undersökningen visar att viljan att införa det är störst i alliansstyrda kommuner. Det finns även vänsterstyrda kommuner som beslutat att införa vårdnadsbidrag, såsom Södertälje och Marks kommun.

¹ Undersökningen bygger på svar från 200 kommuner med jämn fördelning över hela landet, storstad och landsbygd, alliansledda och vänsterstyrda kommuner.

Sammanfattande tabell: Resultat av undersökning om vårdnadsbidraget i kommunerna, mars 2008

	Antal	<i>Andel av undersökta kommuner (%)</i>	<i>Andel av samtliga kommuner (%)</i>
Antal tillfrågade kommuner	200	100	69
Därav: med alliansstyre	106	53	-
Beslut om vårdnadsbidrag taget i kommunfullmäktige eller nämnd	65	32	22
Ärendet under beredning	84	42	29
Därav: kommer sannolikt att införas	54	27	19
Beslutat att ej införa vårdnadsbidrag	18	9	6
Finns inget gehör	33	16	11

Vårdnadsbidraget i Stockholms stad

I Stockholms stad införs vårdnadsbidraget den 1 juli 2008. Redan våren 2006 kom kristdemokraterna tillsammans med moderaterna och folkpartiet fram till en överenskommelse som innebar att vårdnadsbidraget skulle införas om de vann valet.

I Stockholms stad föreslås att vårdnadsbidraget får tas ut helt eller halvt, 3 000 kronor respektive 1 500 kronor per barn. Helt vårdnadsbidrag förutsätter att barnet inte deltar i offentligt finansierad förskoleverksamhet. Vid halvt vårdnadsbidrag får barnet delta i offentligt finansierad förskoleverksamhet högst 25 timmar i veckan. Om barnet deltar i förskoleverksamhet halv tid, upp till 25 timmar i veckan, betalas deltidavgift. Den årliga kostnaden har för Stockholms stads del beräknats till 70 miljoner, varför det finns avsatt 35 miljoner kronor i budgeten för andra halvåret 2008. Vårdnadsbidraget i Stockholm finansieras inte genom besparingar i förskolan eller annan kommunal barnomsorg.

Under arbetet med att ta fram ett förslag till hur vårdnadsbidraget ska utformas i Stockholms Stad genomförde Utrednings- och statistikkontoret i Stockholms stad en attitydundersökning bland småbarnsföräldrar. Hela 38 procent av de svarande ansåg att förslaget till vårdnadsbidrag är mycket bra och 27 procent svarade att det är ganska bra.

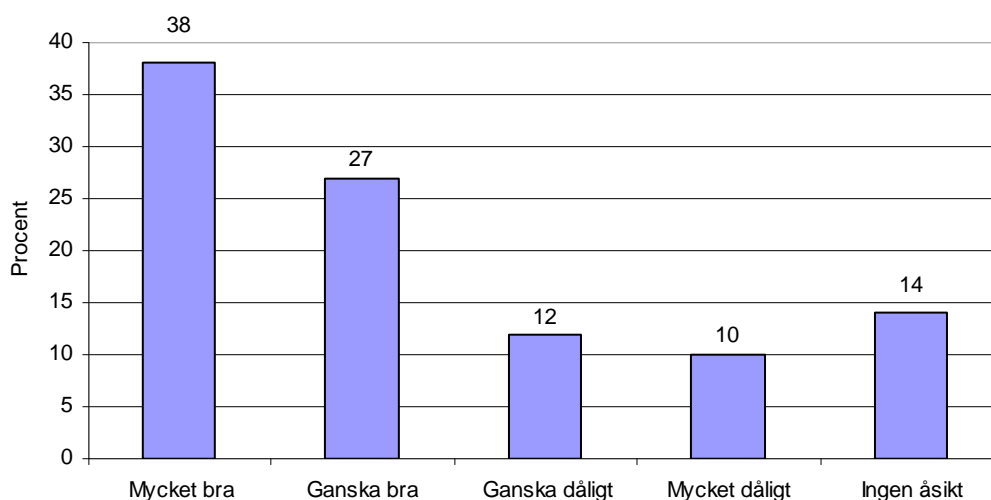
Totalt uttryckte två av tre småbarnsföräldrar i Stockholm stöd för idén att införa vårdnadsbidrag.

Undersökningen visade också att närmare en fjärdedel, 22 procent, svarar ”ja, absolut” på frågan om de själva kan tänka sig att vara hemma med sina barn om de får vårdnadsbidrag. Ytterligare 26 procent kan svara ”ja, kanske”.

Totalt ställer sig alltså nästan hälften av Stockholms småbarnsföräldrar positiva till att själva nyttja vårdnadsbidraget för att få mer tid tillsammans med sina barn.

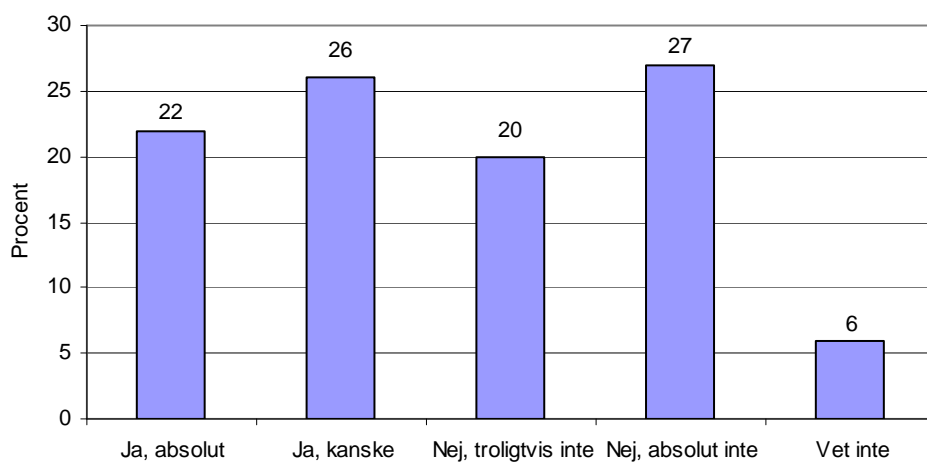
Resultaten redovisas i nedanstående diagram.

Så tycker småbarnsföräldrarna i Stockholm om vårdnadsbidraget¹

Frågan löd: Kommunalt vårdnadsbidrag innebär att kommunen får möjlighet att erbjuda föräldrar med barn mellan ett och 3 år vårdnadsbidrag. Vad tycker Du om förslaget till vårdnadsbidrag?

Så tycker småbarnsföräldrarna om att själva använda vårdnadsbidraget

Frågan löd: Skulle Du kunna tänka Dig att personligen utnyttja vårdnadsbidrag för att vara hemma med Ditt barn?

¹ I USK-undersökningen deltog 500 vårdnadshavare, mellan 18-58 år. Totalt svarade 338 personer, dvs 69 procent.

En reform för barnen

Det finns inget som är viktigare i samhället än omsorgen om våra barn. Att barn får kärlek och trygghet har en ovärderlig betydelse för varje enskilt barn men också för samhället i stort. Trygga, älskade barn blir i de flesta fall trygga och kärleksfulla vuxna.

För oss kristdemokrater är barnomsorg allt från familjens egen omsorg i hemmet till omsorgen i familjedaghem, förskolor och öppna förskolor. Barnomsorgen utanför hemmet kan inte och ska inte ersätta föräldrarnas egen omsorg om barnet. Den är ett komplement, men har också stor betydelse för barnets utveckling.

Med vårdnadsbidraget får föräldrarna möjlighet att välja en annan omsorgsform än de som idag är offentligt finansierade. Poängen är att det är föräldrarna själva som med vårdnadsbidraget får en större möjlighet att skapa en vardag som är bra och fungerar för deras barn och familjen i stort. Även om många barn trivs och mår bra i förskola eller i familjedaghem så gäller det inte alla. Det finns barn som av olika skäl inte kan eller vill börja i förskolan. Det kan handla om barn som utvecklas sent eller som är extra infektionskänsliga. Genom vårdnadsbidraget kan dessa barn få möjlighet att vara hemma lite längre.

Verklig möjlighet att välja förutsätter att det finns en mångfald av olika omsorgsformer att välja mellan. Förskolor med hög kvalitet, liksom familjedaghem och öppna förskolor, är alla viktiga delar av barnomsorgen. Mångfalden är också en förutsättning för att alla familjer ska hitta den omsorgsform som passar bäst just för dem och deras barn.

Valfrihet för föräldrarna

Att kombinera heltidsarbete med föräldraskap kan vara stressigt. Det offentliga har ett ansvar för att underlätta för familjerna genom att erbjuda verktyg för att bygga en så bra vardag som möjligt. Runt om i landet gläds föräldrar över att vårdnadsbidraget äntligen kommer. Det är familjer som snålar för att kunna minska sin arbetstid och därmed korta de små barnens långa dagar i förskolan. Det är familjer där föräldrarna hittills inte sett någon ekonomisk möjlighet att gå ned i arbetstid för att få mer tid tillsammans.

Det är en kommunal skyldighet att tillhandahålla barnomsorg av bästa kvalitet. Föräldrarna har rätt till kommunalt finansierad barnomsorg. Det nya kommunala vårdnadsbidraget blir en ny möjlighet för de föräldrar som vill stanna hemma ytterligare någon månad när föräldraförsäkringen har gått ut eller gå ner lite grand i arbetstid för att kunna tillbringa mer tid med sina barn.

Möjligheten till vårdnadsbidrag ökar rättvisan mellan familjer. Det offentliga har under många år subventionerat vissa typer av omsorg för barnen. En förskoleplats kostar till exempel i genomsnitt drygt 100 000 kronor per år, men de familjer som själva ordnat omsorgen om barnen har stått helt utan stöd. Nu kan också familjer som väljer att själva ta hand om sina barn få kommunal ersättning. Kommunens ansvar för samtliga barn i aktuell ålder blir mer likvärdigt när samtliga familjer får kommunalt stöd, oavsett vilken form av barnomsorg de väljer.

Vårnadsbidraget och jämställdheten

Vårnadsbidraget är ett bidrag som är frivilligt för föräldrarna att använda och det är tillgängligt för båda föräldrarna. Kristdemokraterna anser att föräldrar ska dela på ansvaret för barnen. Det är angeläget att undanröja de hinder som finns idag mot ett jämställt uttag av föräldraledigheten. Det är dock vår bestämda uppfattning att beslutet om vem som är hemma med barnen är familjens eget beslut. Detsamma gäller naturligtvis vårnadsbidraget.

En modern familjepolitik utgår från att både män och kvinnor ska kunna kombinera föräldraskap och arbete. Många åtgärder behöver sättas in för att nå det målet. På alltför många arbetsplatser möts pappor, som vill vara hemma längre än pappadagarna i föräldraförsäkringen, av ett stort direkt eller indirekt motstånd. Det är en inställning som måste ändras om vi ska skapa större jämlikhet i omsorgen om barnen och därmed stabilare familjer.

Vårnadsbidraget är en valfrihets- och rättvisereform som gör det möjligt för föräldrar att välja den barnomsorg som passar just deras barn. Vår förhoppning och ambition är att det är en möjlighet som ska utnyttjas av såväl mammor som pappor.

Vårdnadsbidraget är bra för förskolorna

De allra flesta ett- till femåringar i Sverige går i förskola. För många barn erbjuder förskolan en utmärkt omsorgsform under föräldrarnas frånvaro. Väl utbildad personal tar hand om barnen i en trygg och stimulerande miljö. De flesta föräldrar som har barn i förskolan är också mycket nöjda med den omsorg som barnen får.

Det finns dock brister inom förskolan som påpekats under en lång tid. Stora barngrupper och låg personaltäthet är en verklighet på många förskolor. Trots att särskilda satsningar har gjorts för att öka personaltätheten har situationen inte förbättrats nämnvärt. Barngrupperna är fortfarande alltför stora i de flesta kommuner.

En viktig orsak till de stora barngrupperna är den kraftiga efterfrågan på förskoleplatser. För att uppfylla kravet på att erbjuda en barnomsorgsplats inom tre månader har kommunerna ofta ökat barngruppernas storlek.

Vårdnadsbidraget hotar inte förskolan. De allra flesta barn kommer med all säkerhet att gå i förskola även i fortsättningen. Därför är det oerhört viktigt att stärka förskolans kvalitet för att garantera en god omsorg. Det står dock inte i motsatsförhållande till införande av vårdnadsbidrag. Genom vårdnadsbidraget kommer sannolikt efterfrågan på barnomsorgsplatser för de allra minsta barnen att minska. Fler kommer själva att ordna omsorgen om sina små barn och efterfrågar då inte en plats i förskolan. Kostnaden för ett barn med vårdnadsbidrag är avsevärt mindre än kostnaden för en barnomsorgsplats vilket kan öka möjligheterna att göra kvalitetssatsningar i förskolan.

Avslutning

Vårdnadsbidraget är ett viktigt steg i en modern familjepolitik där valfrihet gäller och där föräldrarnas och barnets egna förutsättningar och behov är avgörande för de val som görs. Vårdnadsbidraget, i kombination med exempelvis jämställdhetsbonusen, skapar den valfrihet som krävs för en modern familjepolitik med barnen i centrum.

Kristdemokraterna

Box 2373, 103 18 Stockholm
Telefon 08-723 25 00 Telefax 08-723 25 10
www.kristdemokraterna.se
info@kristdemokraterna.se